

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента
Лукака Руслана Любомировича
на дисертаційну роботу Добрянської Мар'яни Володимирівни
«Інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних
підприємств» представлену до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Машинобудування є головним рушієм технологічного оновлення економіки країни та визначає її майбутню конкурентоспроможність і перспективи розвитку. Втім існує значна кількість перешкод, що не дозволяє належним чином машинобудівним підприємствам нарощувати виробничі потужності, покращувати фінансові результати, підвищувати інноваційність та ін. Так, вже тривалий період відбувається зменшення обсягів реалізації продукції (в т.ч. інноваційної, частка якої у загальному обсязі реалізованої промислової продукції за останні десять років зменшилась майже на 15 в.п.) машинобудівних підприємств, зношеність їх основних засобів перевищує 50 %, значна витратність виробництва, збитковість господарської діяльності більша 10 %. Таким чином, для вирішення цих проблем необхідно залучати значні фінансові ресурси, які насамперед необхідно направляти на підвищення рівня технологічного оновлення виробничих процесів.

У зв'язку з обмеженими можливостями вітчизняного банківського сектору питання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств є надзвичайно актуальними. Пошук фінансово-інвестиційних джерел є головним завданням машинобудівних підприємств, при цьому з кожним роком лише зростає їх залежність від інвестиційного капіталу. Попри це, технологічне оновлення є привабливими об'єктом інвестування, адже дозволяє швидко та протягом тривалого періоду збільшувати фінансову результативність виробничої діяльності.

Складні економічні умови, в яких опинилася Україна, вимагають розроблення нових теоретичних і методико-прикладних положень із інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств для їх керівників. Це обумовило зародження поняття «інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств».

Необхідність наукового розроблення зазначених питань у спектрі процесу інвестиційного забезпечення технологічного оновлення на прикладі машинобудівних підприємств обумовила актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

2. Використання положень та результатів дисертаційної роботи під час виконання науково-дослідних тем

Згідно існуючих нормативних вимог положення дисертаційного дослідження були використані під час виконання науково-дослідних тем, зокрема Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми управління процесами капіталізації в умовах інноваційного розвитку підприємств» (номер державної реєстрації 0112U000799, акт впровадження від 30.09.2015 р.).

3. Оцінка достовірності та обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, які представлено у дисертаційній роботі

Оцінювання достовірності та обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи проведено на основі аналізу теоретико-методологічного базису дослідження, використаних методів наукового дослідження, ознайомлення наукової спільноти із отриманими результатами та їх апробації у практичній діяльності машинобудівних підприємств.

Зміст дисертаційної роботи та автореферату дозволяє стверджувати, що виділені автором наукові положення, висновки та рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Це забезпечилось використанням наступних методів дослідження: конкретизації, формалізації, узагальнення, систематизації,

моделювання, експертних оцінок. В процесі дослідження автором опрацьована значна кількість вітчизняних та літературних джерел.

Дисертантом чітко поставлено мету та завдання дослідження, обґрунтовано теоретико-методичні підходи щодо їх виконання. Об'єкт та предмет дослідження відповідає встановленим вимогам.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретичні основи інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств» розширено перелік видів технологічного оновлення (с. 16), удосконалено поняття «інвестиційне забезпечення технологічного оновлення підприємства» (с. 27-28) та сформовано концептуальні положення щодо інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств (с. 39-50).

У другому розділі дисертації «Оцінювання та аналізування інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств» особливої уваги заслуговує запропонований автором метод оцінювання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств через призму ідентифікування інвестиційних потреб, який передбачає послідовність етапів оцінювання необхідного обсягу інвестицій в умовах лінійної і нелінійної залежності від якісно-продуктивних характеристик технологічного обладнання (с. 62-69). Також, автором запропоновано класифікацію факторів, які впливають на інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств (с. 86-90) та ідентифіковано причинно-наслідкові зв'язки між цими факторами (с. 107-116).

У третьому розділі дисертації «Удосконалення інвестиційного забезпечення технологічно оновлення машинобудівних підприємств» автором здійснено моделювання варіантів проектів інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств (с. 119-132), проведено оцінювання ризиків інвестиційного забезпечення технологічного

оновлення (с. 133-151) та удосконалено інформаційно-організаційне забезпечення процесів його оптимізації (с. 151-167).

Вище викладений матеріал дозволяє стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації викладені в дисертації є, обґрунтованими та достовірними. Обрана тема дисертаційної роботи розкрита в повній мірі, поставлену мету досягнуто, а завдання виконано.

Отже, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Добрянської М. В. є завершеною науковою працею, яка містить розроблені концептуальні, теоретичні та методико-прикладні положення щодо інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств.

4. Наукова новизна висновків та результатів дисертації

Основними результатами, що містять наукову новизну та вносять вагомий внесок у нове вирішення наукового завдання – розроблення теоретичних, методологічних засад і практичних рекомендацій щодо інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств, які отримані здобувачем, слід вважати такі:

- набули подальшого розвитку наукові підходи до удосконалення типології технологічного оновлення машинобудівних підприємств на основі систематизації та індукції видів технологічного оновлення, капітальних вкладень, економіко-організаційних особливостей здійснення та очікуваних результатів від їх реалізації (с. 11-16);

- розвинуте поняття «інвестиційне забезпечення технологічного оновлення підприємства», яке доповнює класичний «ресурсний підхід» елементами об'єктивно-раціонального (інвестиційні потреби) та суб'єктивно-оптимального (наявні ресурси) (с. 27-28);

- запропоновано метод оцінювання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств на основі оцінювання достатності, доступності та якості інвестиційних ресурсів на первинному етапі розробки варіанту проекту технологічного оновлення (с. 62-69);

- удосконалено підходи до класифікації факторів впливу на процес інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств, що дозволяє на основі проведеного кластерного аналізу встановити зв'язки між факторами, які є пріоритетними для прийняття раціональних інвестиційних рішень щодо технологічного оновлення (с. 86-116);

- удосконалено метод вибору проекту інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств з ряду альтернативних, який дає можливість найбільш повно врахувати параметри оптимізації проектів інвестиційного забезпечення на їх вході і виході, ризик, який виникає в процесі реалізації даних проектів та наслідки вкладення ресурсів у технологічне оновлення на основі експоненціального згладжування (с. 119-167).

Представлені у дисертаційній роботі результати викладено логічно, послідовно, обґрунтовано, із дотриманням норм наукового стилю. Такі результати є завершеними, поглиблюють методологічний та інструментальний базис управління розвитком машинобудівних підприємств та є внеском автора у сучасну теорію розвитку суб'єктів господарської діяльності. Подані у дисертаційній роботі результати мають наукову новизну, вони є цікавими та заслуговують на увагу.

5. Практична цінність висновків та результатів дисертаційної роботи

Практичний характер роботи засвідчує запропонований автором метод оцінювання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств та метод вибору найкращого проекту інвестиційного забезпечення технологічного оновлення з ряду альтернативних, з врахуванням низки параметрів.

Отримані результати дослідження підтверджується впровадженням у навчальний процес під час викладання дисципліни «Інвестування» (напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво», довідка № 67-01-21-84 від 07.12.2015 р.).

Запропоновані дисертантом розробки були впроваджені та використовувались у ПАТ «Концерн-Електрон» та ПАТ «Львівський інструментальний завод», про що свідчать відповідні довідки впровадження.

В цілому сукупність проаналізованих результатів роботи є завершеними, у роботі представлені достатньо повно, можуть бути використані як спільно, так і відокремлено один від іншого як цілісні управлінські інструменти.

6. Повнота відображення наукових положень дисертації в опублікованих автором працях

За результатами дисертаційної роботи Добрянська М. В. опублікувала 13 наукових праць загальним обсягом 3,7 друк. арк., (з яких особисто авторові належить 3,5 друк. арк.), з них 6 статей у наукових фахових виданнях України (із них 1 стаття у виданні, яке віднесено до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у виданні, яке віднесено до міжнародних наукометричних баз даних, 6 тез доповідей міжнародних науково-практичних конференцій.

На підставі огляду опублікованих праць дисертанта можна стверджувати, що вони повністю відображають результати дисертаційної роботи та наукову новизну. Апробація результатів дисертації є достатньою. Кількість публікацій, їх обсяг та якість дозволяють дисертантові на публічний захист дисертації.

7. Дискусійні положення дисертаційної роботи та зауваження

Позитивна оцінка результатів дослідження Добрянської М. В. не заперечує деяких положень, які можуть слугувати підставою для дискусії, окремих недоліків і побажань, що стосуються змісту та оформлення дисертації. Суть основних з них полягає в такому:

1. На с. 27 рукопису та в загальних висновках (с. 170) автор подає власне удосконалене визначення інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємства, але, на нашу думку, це визначення потребує подальшого удосконалення. По-перше, воно не враховує особливості машинобудівних підприємств як об'єкт дослідження. По-друге, визначення

мало б вказувати хоча на напрями джерел формування інвестиційного забезпечення. По-третє, не всі інвестиції спрямовуються на технологічні оновлення, відтак, цей аспект треба було враховувати у визначенні.

2. У підрозділі 1.3 рукопису ставляться завдання надати характеристику концептуальним положенням інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств через визначення законів об'єктивної дійсності, але аспекти їх дієвості, на нашу думку, недостатньо висвітлені, особливо з врахуванням інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств. Цей аспект можна було б підсилити показавши, наприклад, усі складові інвестування розвитку підприємства. Таким чином інтерпретацію концептуальних основ інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств було б показано крізь призму не лише принципів, а й суб'єктів, об'єктів, методів, інструментів, функцій, завдань законів їх інвестиційного розвитку.

3. У підрозділі 2.1 рукопису визначаючи інвестиційне забезпечення технологічного оновлення аналізованих підприємств дисертант оперує виключно відсотковими даними, а також наводить їх узагальнено без деталізації на джерела і напрями використання інвестицій. Крім того, таке узагальнення за обсягами інвестицій не зовсім правомірне і в аспекті того, що різними є строки освоєння різних видів інвестицій, відповідно потреби для одного підприємства в розмірі 25 %, але з періодом освоєння декілька років можна трактувати як гірше інвестиційне забезпечення ніж для підприємства де потрібно 60 %, але їх освоєння, наприклад менше одного року. Додамо сюди ще й аспекти інвестиційної привабливості підприємства. Наприклад, підприємство, яке має хороший фінансовий стан та інноваційний інвестиційний проект може скоріше залучити 60 % своєї потреби у інвестиційному забезпеченні, а інше маючи незадовільну структуру капіталу і високі боргові зобов'язання може бути неспроможним залучати і 10 %.

4. У таблиці 2.8 рукопису (с. 87) дисертантом наводяться фактори, які впливають на інвестиційне забезпечення технологічного оновлення

машинобудівних підприємств, але в значній мірі вони не враховують особливості сучасного стану функціонування галузі машинобудування в Україні та стагнації фінансового сектора, гострої економіко-політичної та фінансової нестабільності, що на сьогодні не лише перешкоджають, але й не унеможливають інвестиційну діяльність машинобудівних підприємств.

5. Вдалим доробком дослідження є обґрунтування у підрозділі 3.3 рукопису інформаційно-організаційного забезпечення оптимізації технологічного оновлення підприємств із використанням адаптивного методу експоненціального згладжування. Якщо інформаційна частина цього інформаційно-організаційного забезпечення розкрита належним чином, то організаційне забезпечення є недостатньо. Дисертанту слід було показати суб'єктів, їх функції та завдання, місце інформаційного забезпечення, механізми та інструменти організації оптимізації технологічного оновлення підприємства.

8. Відповідність дисертації вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертація виконана українською мовою, оформлена відповідно до норм і правил Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою та виконана на достатньо високому науковому рівні.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним стандартам Міністерства освіти і науки України та містить тільки ті положення, які розкриті у дисертаційній роботі. Зміст автореферату відповідає основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертаційної роботи.

9. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи та її відповідності встановленим вимогам

За результатами проведеного аналізу є підстави стверджувати таке:

- дисертаційна робота Добрянської М. В. на тему «Інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств» є

самостійним, завершеним, цілісним, логічним за структурою науковим дослідженням;

- поставлену в дисертаційній роботі мету досягнуто, завдання розв'язані та висвітлені у заключних висновках методичного та прикладного характеру;

- дисертаційна робота містить сукупність результатів, яким властива наукова новизна та практична цінність;

- зміст дисертаційної роботи та її результати відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності);

- автореферат дисертаційної роботи змістовно відповідає дисертації та не містить відомостей, які у дисертації є відсутніми.

Результати проведеного аналізу дозволяють стверджувати, що дисертаційна робота відповідає існуючим вимогам МОН України щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук, зокрема вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» від 24.07.2013 р. № 567. Тому, можна стверджувати, що автор дисертації Добрянська Мар'яна Володимирівна заслуговує присудження ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
Львівського торговельно-економічного
університету

Р. Л. Лупак

Підпис Р. Л. Лупака засвідчую.
Секретар Вченої ради Львівського торговельно-
економічного університету, к.е.н., проф.

Л. Г. Медвідь